

TISKOVÁ ZPRÁVA

Brno, Karlovy Vary 15. září 2025

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ZNOVU DO TERÉNU ZA BĚLOZUBKOU TMAVOU. S VÝZKUMEM MŮŽE POMOCI VEŘEJNOST

Bělozubka tmavá je v Česku stále poměrně novým druhem, o kterém se toho moc neví. Vědci z Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR a Muzea Karlovy Vary za ní proto opět vyrazí na Chebsko. Podobně jako v předchozích letech žádají o pomoc veřejnost. Podzim a zima jsou pro pozorování bělozubek i příbuzných rejsků ideální, protože se, stejně jako myši, často stěhují do lidských obydlí.

Právě na Chebsku zaznamenal tým z Ústavu biologie obratlovců AV ČR (ÚBO AV ČR) bělozubku tmavou před třemi lety, v roce 2022, v České republice poprvé. Od té doby ji zde vědci pravidelně monitorují.

„Díky desítkám hlášení a fotografií od občanů jsme za poslední rok a půl potvrdili výskyt v Chebu, Ašském výběžku a v Kraslicích,“ říká vědkyně Alena Fornůsková z ÚBO AV ČR, která je v projektu mimo jiné zodpovědná za komunikaci s veřejností.

Z dat je zřejmé, že se bělozubka tmavá vyskytuje zatím pouze v Karlovarském kraji. Kraslice se staly místem s dosud nejseverněji doloženým nálezem tohoto druhu v Česku.

„Ačkoli jsme původně výzvu cílili na Karlovarsko, zapojili se občané z celé republiky. Díky těmto hlášením víme například, že bělozubka bělobřichá se rozšířila i na východ a severovýchod Čech, kde dříve zaznamenána nebyla, zatímco bělozubka šedá se na Chebsku vyskytuje jen výjimečně, přestože jinde v ČR patří k nejběžnějším druhům bělozubek. To jsou pro nás velmi cenné poznatky, kterým se budeme v dalších letech detailněji věnovat,“ doplňuje Jan Matějů z Muzea Karlovy Vary.

Znovu do terénu: čtyři týmy, původní i nové lokality

Na přelomu září a října vyrazí čtyři paralelní týmy z ÚBO AV ČR a Muzea Karlovy Vary opět do terénu.

„Do terénu se s námi vydají i středoškolské studentky zapojené do projektu Otevřená věda AV ČR.“

„Ověříme dřívější lokality z let 2023 a 2024 a zaměříme se i na nové oblasti na východě současného rozšíření. Do terénu se s námi vydají i středoškolské studentky zapojené do projektu Otevřená věda

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

AV ČR – naučí se zde postupy sběru dat, práci v terénu a základní zpracování vzorků,“ vysvětluje Alena Fornůsková.

Přestože se bělozubka tmavá může v Česku vyskytovat více než deset let, pozornosti vědců unikala. Například se stále neví, jak rychle se šíří a jakým směrem. Další neznámou jsou vztahy s ostatními druhy. V Německu, Švýcarsku i Velké Británii tato větší bělozubka vytlačuje původní druhy bělozubek a rejsků. Jak je tomu v České republice, zatím není úplně jasné. Proto je monitoring zásadní, a aby byl dostatečně vypovídající, je nutné sbírat data co možná nejdéle.

Pozvánka na Noc vědců

Zájemci, kteří by si chtěli prohlédnout bělozubku tmavou na vlastní oči, k tomu budou mít příležitost 26. 9. v Muzeu Karlovy Vary. Během celorepublikové Noci vědců se zde od 20 hodin uskuteční přednáška Aleny Fornůskové: **Nový savec v České republice – bělozubka tmavá v Karlovarském kraji**, která, pokud se to podaří, bude doplněna i o ukázkou živých jedinců drobných savců, včetně bělozubky tmavé.

Výzva veřejnosti: posílejte fotky, podzim a zima je ideální

Bělozubka tmavá je druh žijící v blízkosti člověka a na podzim často proniká do lidských obydlí. Vědci proto prosí veřejnost o zasílání fotografií nalezených bělozubek a rejsků s těmito údaji: co nejpřesnější lokalita, datum nálezu a **série snímků** – shora, z boku, zespodu a detail zadní končetiny **vedle mince** (pro měřítko). Tyto podklady výrazně zvyšují šanci na správné určení druhu i další vědecké využití. Kontakt pro zaslání fotografií: fornuskova@ivb.cz anebo honzamateju@seznam.cz.

Více informací:

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
605 464 704

Jan Matějů
Muzeum Karlovy Vary
honzamateju@seznam.cz
720 553 884

O projektu a spolupráci

Monitoring bělozubky tmavé realizuje Ústav biologie obratlovců AV ČR ve spolupráci s Muzeem Karlovy Vary v rámci Projektu regionální spolupráce AV ČR (R200932301, 2023–2025).

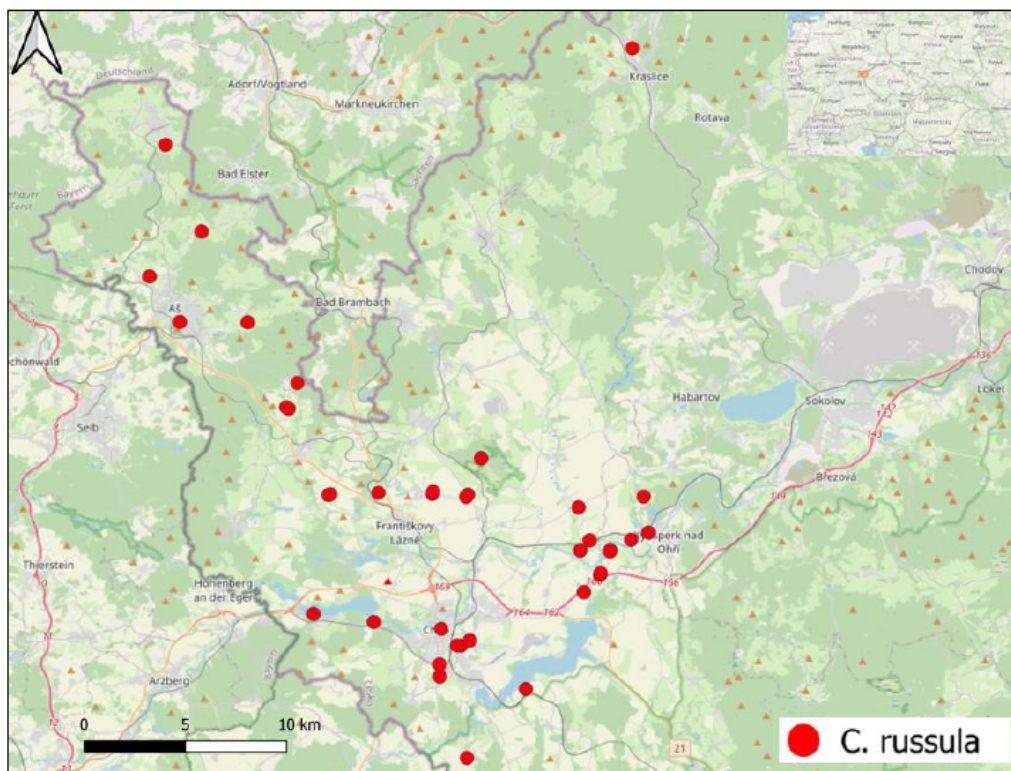
Bělozubka tmavá v Česku

Během let 2023 a 2024 byla bělozubka tmavá potvrzena na 40 různých místech. Díky veřejnosti přibýlo dalších osm oblastí a rovněž spousta informací o ostatních druzích bělozubek z celé České republiky.

Jen v období od prosince 2023 do ledna 2025 poslali občané přes 200 fotografií a videozáznamů drobných savců. V řadě případů je pak vědci požádali i o zaslání vzorků pro genetické ověření druhového určení.

Bělozubky připomínají rejsky, ale mají bílé zuby, viditelná ouška a na ocásku štětiny. Bělozubka tmavá se od ostatních bělozubek liší tím, že je větší, má typický ředkvičkový zápach a načervenalé tóny v kůži, podle kterého dostala i své latinské jméno – *russula*, tedy načervenalá.

Fotografie a další materiály:

Lokality s výskytem bělozubky tmavé. Zdroj: bakalářská práce Ivy Holáskové

Tým z Ústavu biologie obratlovců AV ČR a Muzea Karlovy Vary v terénu v Nebančicích v roce 2024

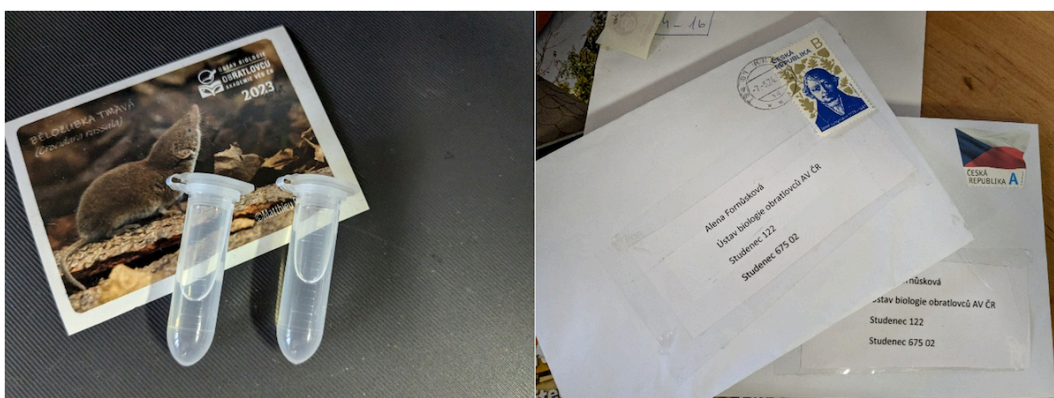
Bělozubka tmavá (Crocidura russula), foto: Jan Matějů

Při práci v terénu vědcům často asistují různá zvědavá domácí zvířata.

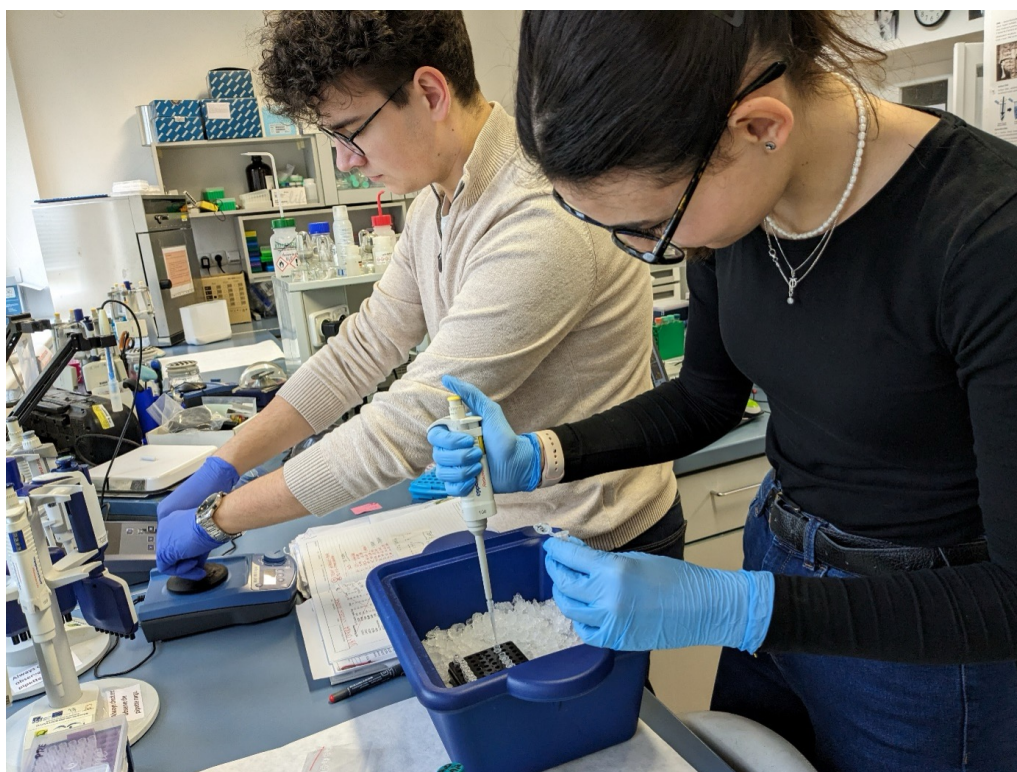
Zvířata vědci chytají do živochytných pastí. Do laboratoře putuje pouze část chycených jedinců na genetické analýzy a analýzy patogenů. Zbývající vědci vypouštějí zpět do přírody.

Veřejnost pomáhá s výzkumem i zasláním genetického materiálu. Vědci jim pošlou předplacené obálky se zkumavkami s lihem, kam stačí odstříhnout kousek ocásku a již oznamkovanou obálku zašlou zpět do ústavu ke genetickým analýzám.

Do projektu jsou zapojeni i středoškolští studenti. V roce 2024 vyhrál Ondřej Smutný (dříve Vytiska) v rámci Otevřené vědy cenu poroty s projektem Zapojení veřejnosti do monitorování bělozubky tmavé v České republice.

Vzorky z terénu se studenti učí zpracovávat v laboratoři Ústavu biologie obratlovců AV ČR.